

UNIVERZITA KARLOVA

Charles University

1. lékařská fakulta

First Faculty of Medicine

Ústav dějin lékařství a cizích jazyků

Institute for History of Medicine and Foreign Languages

Přednosta (Head): Doc. Mgr. Karel Černý, Ph.D.

Dějiny lékařství (History of Medicine)

U nemocnice 4, 121 08 Praha 2, Czech Republic

tel.: +420-224965621-5

e-mail: dejiny@lfl.cuni.cz

Cizí jazyky (Foreign Languages)

Karlovo nám.40, 128 00 Praha 2, Czech Republic

tel.: +420-224963449, +420-224963457, +420-224962071

e-mail: jazyky@lfl.cuni.cz

Praha, 7. června 2020

POSUDEK

na bakalářskou práci Ing. Mgr. Lucie Burešové „Artefakty interpretované jako lékařské nástroje z doby železné nebo římské na území dnešní ČR, SR a naddunajské části Dolního Rakouska“. 82 stran textu s literaturou, LXIII stran příloh. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2020.

Archeologie medicíny se u nás v posledních letech kromě (paleopatologických a bioarcheologických studií) věnuje – stejně jako předkládaná bakalářská práce – především určením a analýzám artefaktů interpretovaných jako lékařské nástroje. V případě takto určených pravěkých předmětů ale vyvstává celá řada metodologických i praktických problémů, se kterými se diskutovaná práce snaží vypořádat.

Rozsahem obsáhlá bakalářská práce (celkem 145 stran včetně příloh) sestává z 8 částí. První dvě (Úvod a Archeologie medicíny) obsahují uvedení do problematiky. Třetí metodologická část prezentuje interdisciplinární metodologii zahrnující především analýzu pojmu, rešerše a sestavení katalogu artefaktů, ale také materiálovou analýzu (a na jejím základě pak kritické přehodnocení interpretací některých nástrojů). Již zde je nastíněn jeden z přínosů k dané problematice, přesahující běžné spektrum metod obvyklých bakalářských prací – totiž spektrometrie a traseologická analýza vybraného artefaktu.

Na tuto část úzce navazuje čtvrtá, nazvaná „Pojem „lékařství“ a „lékařské“ nástroje“. Ta je potenciálně nejproblematičtější částí celé práce, protože odráží autorčin pohled na charakter a filozofii vývoje medicíny od doby bronzové do současnosti, tedy že za medicínu či lékařství lze tento obor považovat a nazývat až v momentě vývoje a existence (či alespoň formování) vědecké teorie a metod. Zároveň jen za takových podmínek je možné hovořit o „lékařském nástroji“; jinak je podle autorky vhodné používat termínu „nástroj užívaný k lékařským účelům“. Tento postoj je formován autorčím rozsáhlým zdravotnickým vzděláním a právními znalostmi a je tedy zcela pochopitelný a akceptovatelný – i když patrně ne všichni, zvláště humanitně vzdělaní čtenáři, s ním budou souhlasit. (To samozřejmě záleží na chápání terminologie, definice a filozofie dějin medicíny konkrétního oboru). Pokud čtenář neakceptuje autorčiny výchozí postoje a metody, může pro něj být těžké ztotožnit se s některými jejími závěry.

Pátá část práce („Archeologické prameny“) je vlastně teoretickým úvodem do problematiky řešených lékařských nástrojů z daného území a období – jde v historické terminologii o kritiku pramenů. Šestá část („Názvosloví a morfologie nástrojů“) rozebírá obecnou rovinu problematiky určení kosmetických a lékařských nástrojů a popisuje hlavní typy těch lékařských.

Jako stěžejní část práce je možné označit tu sedmou – Rozbor artefaktů – která ve dvou hlavních oddílech (podle chronologických období – doba železná a doba římská) diskutuje konkrétní artefakty ze zkoumaného území označené jako lékařské nástroje a zabývá se i související problematikou (primární

či sekundární nástroj, vhodnost terminologie atp.). Významným přínosem k odbornému diskursu je např. provedení analýz (rozběr prvkového složení a traseologická analýza) u artefaktu (bimetalického bodce) z Malých Výklek. K textu této kapitoly se přímo váží obě přílohy práce, tj. Přehled a Katalog artefaktů, v nichž jsou diskutované artefakty vyobrazeny, popsány jejich rozměry a další charakteristiky, včetně související bibliografie.

Osmá závěrečná část shrnuje výsledky autorčina výzkumu. Jde o více dílčích otázek zkoumaných ve třech okruzích („hypotézách“). Některé autorčiny závěry týkající se terminologických a metodologických otázek (první hypotéza) mohou být – i kvůli mírně odlišnému chápání některých klíčových pojmů, zvláště osobami s různým zaměřením vzdělání – sporné či nejednoznačné, případně neumožňující jednoznačnou odpověď. S jejími závěry v rámci druhé (zvláště důsledné rozlišování mezi chirurgickými a sekundárními lékařskými nástroji) a třetí hypotézy (vyloučení artefaktu z Malých Výklek jako medicínského nástroje) lze však plně souhlasit.

V předložené práci autorka sesbírала a komplexně kriticky zhodnotila všechny artefakty označené jako lékařské nástroje z doby železné a římské na zkoumaném území. Práce má i dobrou grafickou úroveň, protože obsahuje např. mapky s přesným vyznačením polohy lokalit a vyobrazení každého diskutovaného artefaktu.

Celkově tedy bakalářská práce Ing. Mgr. Lucie Burešové splňuje po obsahové i formální stránce všechny požadavky, kladené na kvalifikační práce tohoto typu, a proto ji rozhodně **doporučuji** k obhajobě.

Návrh klasifikace: v ý b o r n ě

Doc. PhDr. Tomáš Alušík, PhD.